

Sud je stao na stajalište da "iskrcanj" znači vrijeme u kojem se brod smatra prispjelim i kada je stvarno spreman za iskrcanj. U ovom slučaju brod se za vrijeme čekanja nalazio u sidren, doduše, unutar upravnih i fiskalnih granica luke, ali ne i unutar njenih trgovačkih granica. Prema tome se na ovaj slučaj ne može primijeniti klauzula iz kupoprodajnog ugovora na temelju koje se prodavalac obvezao kupcu naknaditi naročite troškove iskrcanja. Zato kupac nema prava na naknadu isplaćenog iznosa od prodavaoca.

/LLLR 1961, str.308-318/

V.F.

Bilješka. - U gornjem slučaju je, po našem mišljenju, važna okolnost da je kupac brod, nakon što je upao u prekostojnice, uputio u drugu luku, i tako riskirao čekanje zbog zakrčenosti luke. Potpuno je opravdano da vrijeme čekanja pred lukom pada na teret kupca, koji je svojim samovoljnim činom povećao troškove iskrcanja. Međutim nije potpuno jasno kakvo bi stajalište sud zauzeo da je brod čekao i upao u prekostojnice na sidrištu, za vrijeme čekanja u prvoj luci. Cini nam se da bi te troškove morao prodavalac nadoknaditi, jer je uobičajeno da stranke u prijevoznim ugovorima ugovaraju da se čekanje na sidrištu računa u stojnice, pa su kod ugovaranja odnosne klauzule u ugovoru i ovu okolnost morale imati u vidu.

Budući da je prodavalac kupcu nadoknadio pet dana prekostojnica u koje je brod upao u luci Liverpool, a kako su stojnice u toj luci počete računati odmah nakon prispjeća broda u luku, proizlazi da se prodavalac smatrao obvezanim naknaditi i ono vrijeme koje je brod izgubio čekanjem u prvoj luci.

V.F.

~~ENGLJSKI TRGOVAČKI SUD~~ /Queen's Bench Division/

Presuda od 23. I 1961.

James Laing Son and Co. /M/C./, Ltd.

c/a Eastcheap Dried Fruit Company

FOB kupoprodaja - Arbitraža - Nadležnost arbitara da utvrđuju visinu penala i štetu - Prekoračenje nadležnosti arbitara

Između stranaka bio je sklopljen kupoprodajni ugovor za 20 tona gume /gumi arabic/ FOB Port Sudan. Taj ugovor, sporazumom stranaka, uključio je odredbe i uvjete iz obrasca ugovora General Produce Brokers' Association Conditions iz Londona.

Između ostalih odredaba toga obrasca bilo je predviđeno u čl. 33 /a/ da će u slučaju neispunjenja obveze sa strane kupca, tj. nepreuzimanja robe "na odredištu odredjenom u ugovoru", arbitri odrediti cijenu ugovorene pošiljke, koja će se zaračunati kupcu, time da ta cijena uključuje i kaznu koja neće biti manja od 2%, a niti veća od 10% od tržišne vrijednosti robe u tom odredišnom mjestu.

U samom kupoprodajnom ugovoru stranke nisu imenovale odredišnu luku, kako to predviđa obrazac čl. 33 /a/, već je bilo ugovoreno da će kupac javiti prodavaocu odredišnu luku najkasnije do 15. I 1960. godine.

Događaji su pokazali, iako nema dokaza o tome, da je roba bila upućena u luku Osaka, i da je tu luku imenovao, u razdoblju između zaključenja ugovora i otpreme, sam kupac. Kako kupac nije robu platio pri dolasku u luku Osaka, to je spor došao pred arbitražu, kako je to bilo predviđeno ugovorom.

Arbitri su utvrdili da kupac nije ispunio svoju obavezu prema ugovoru, te su obavezali kupca da plati prodavaocu iznos od funti 961.4.1. d., kao razliku između one cijene po kojoj mu je roba bila prodana i cijene do koje su došli arbitri, uzevši u obzir ugovorene penale i ostale troškove prodavaoca.

Protiv ove odluke arbitara kupac je protestirao već i u samom postupku, a nakon donošenja odluke traži od suda da se odluka ukine, jer su arbitri prekoračili svoja ovlaštenja kad su odredili cijenu koju kupac mora platiti prodavaocu. Kupac tvrdi da u ugovoru nije bila imenovana odredišna luka, a čl. 33 /a/ određuje da se penale mogu određivati prema tržišnoj vrijednosti robe u odredišnoj luci imenovanoj u ugovoru. Kupac, osim toga, prigovara da je način, na koji su arbitri odredili penale i cijenu koju on mora platiti, protivan common lawu, i zbog toga u odluci postoji i očevitni pravni nedostatak.

Sud je stao na stajalište da za primjenu čl. 33 /a/ General Produce Brokers' Association Conditions nije nužno potrebno da luka bude imenovana u samom ugovoru, a naročito u ovom slučaju kad su stranke ugovorile da će kupac imenovati odredišnu luku do odredjenog dana. Budući da je kupac to tokom vremena učinio, ispunjen je i uvjet iz čl. 33 /a/, pa prema tome nema mjesta tvrdnji da su arbitri prekoračili svoja ovlaštenja. Što se tiče tvrdnje kupca da postoji i očevitni pravni nedostatak, sud je ustvrdio da kod takve tvrdnje on nije ovlašten analizirati niti kupoprodajni ugovor, niti čl. 33 /a/, već samo način na koji su arbitri donijeli svoju odluku. S te strane sud nalazi da su oni postupili onako kako bi postupio i redovni sud primjenjujući common law, pa da prema tome, u tom postupku nema očiglednog pravnog nedostatka. Prijedlog kupca da se arbitražna odluka ukine, sud je, dosljedno tome, odbio.

Bilješka.- "Common law" je nepisano običajno pravo, nastalo u Engleskoj /ne u Škotskoj/, koje u načelu sudovi primjenjuju i tumače. Medjutim kako su precedenti /tj. rješidbe viših sudova/ obavezni za niže sudove dotle dok viši sud ne promijeni stajalište, stvarno je danas "Common law" pravo utvrđeno sudskim rješidbama, ali metodički rješidbe polaze putem tumačenja, a ne stvaranja "Common law"-a. /Drukčiji je u prošlosti bio položaj suda u "Equity"./ Zakonsko pravo /"Statutory law"/ ima prednost pred "Common law", i to bilo da zakon ima interpretativni /kada naime utvrđuje postojeće pravo i nema namjere da mijenja pravila C.l./ ili pak kreativni karakter. Pomorsko pravo je izvan C.l., jer se uzima da se kod pomorskog prava radi o primjeni općeg, univerzalnog pomorskog prava, kako se ono shvaća u odnosnim sudovima. To stajalište dopustilo je da se pomorsko pravo sačuva od izravnog podvrgavanja pravilima C.l., a to opet u značajnoj mjeri dopušta i državama C.J. pravnog sistema sudjelovanje u međunarodnoj unifikaciji pomorskog prava. C.l. je osnova ne samo engleskog prava nego i američkog, i prava niza država Commonwealtha, tako da se po svojoj rasprostranjenosti može sistem C.l. mjeriti sa sistemom pisanog prava na temelju rimskog prava. Gornja rješidba pokazuje kako i u konkretnom slučaju, kod arbitražne presude, može doći do spora o tome da li nije povredjeno jedno od pravnih načela C.l., koje je i arbitražni sud morao poštivati. Tek proučenje precedentata dopustilo bi strankama da unaprijed utvrde da li je to tako ili nije, ali radi se o analognom problemu, onome primjene prinudnih norma u sistemima pisanog prava.

E.P.

APELACIONI SUD SJEDINJENIH AMERICKIH DRŽAVA

Presuda od 6.III 1961.

"Mission San Francisco" c/a "Elna II"

Sudar brodova - Brodar nema pravo ograničiti svoju odgovornost, ako prije početka putovanja nije uložio dužnu pažnju da osposobi brod za plovidbu

Američki tanker "Mission San Francisco" i liberijski teretni brod "Elna II" sudarili su se prilikom mimoilaženja u kanalu rijeke Delaware SAD. Američki tanker eksplodirao je i potonuo prilikom sudara, dok je liberijski brod teže oštećen. U sporu koji je nastao medju strankama o naknadi štete, prvostepeni sud je utvrdio odgovornost obaju brodova za sudar i obavezao ih, primjenjujući američko pravo, na naknadu sveukupne štete na jedna dijelove. Protiv te presude obje su stranke uložile žalbu. U žalbi navode da nisu krive za sudar i podredno se pozivaju na svoje pravo da ograniče svoju odgovornost. Apelacioni sud je žalbe odbio i potvrdio presudu prvostepenog suda.